

Stortingets Finanskomite

Oslo, 26.oktober 2017

Tilleggsnotat til statsbudsjett 2018 - forskning

Vi takker for budsjetthøring i Finanskomiteen 24.oktober 2017 og vil gjerne benytte anledningen til å svare mer utfyllende på spørsmål fra komitemedlemmer enn det som tiden gav anledning til der.

Vi viser også til vårt omdelte høringsinnspill av 24.oktober 2017.

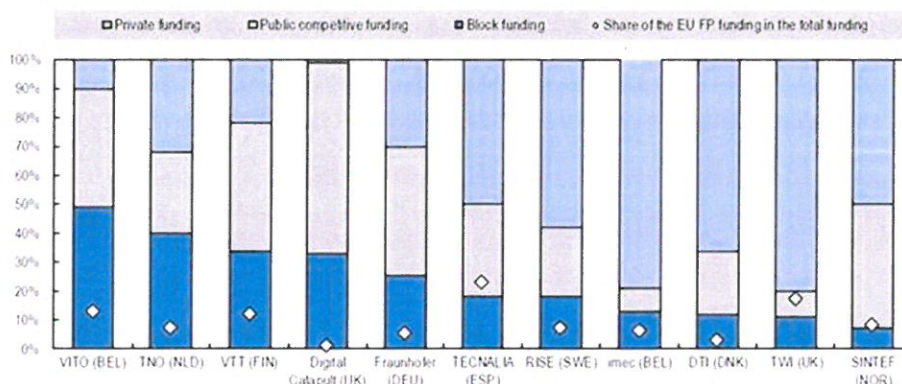
Budsjettinndekning for foreslåtte økninger i forskningsbevilgningene

Basisbevilgning til forskningsinstituttene

FFA foreslår at basisbevilgningen til instituttene økes med 120 mill kr i 2018, samlet for alle instituttene som er kvalifisert for basisbevilgning i Forskningsrådet. Dvs økninger i bevilgninger fra primært NFD, men også KLD, KD og LMD. Dette som ledd i en opptappingsplan mot internasjonalt nivå på 25% basisbevilgning over en femårsperiode.

Figuren under illustrerer internasjonalt nivå på basisbevilgning (hentet fra [OECD-rapporten](#) s.114):

Figure 4.7. Comparison of the structure of funding of selected institutes in Norway and comparator countries

Source: Data provided by Research Council of Norway (RCN)

OECD er i sin gjennomgang av det norske innovasjons- og forskningssystemet *OECD Reviews of Innovation Policy: Norway 2017*¹ tydelig i sin anbefaling (se bl.a. s.33): Basisbevilgningen til forskningsinstituttene må økes for at instituttene skal kunne ta rollen som innovasjons- og omstillingsmotor i samfunnet. Økt basisbevilgning til forskningsinstituttene er derfor en investering som vil gi avkastning i form av nye bedrifter og nye arbeidsplasser, mer effektiv drift i privat og offentlig virksomhet, økt digitalisering, smartere måter å arbeide på, økt kvalitet, økt produktivitet.

Når det er sagt, mener vi også at det er mulighet for å vurdere elementer i dagens finansiering i den "brede" instituttsektoren, som er vesentlig større enn den de selvstendige forskningsinstituttene som mottar basisbevilgning gjennom Forskningsrådet. Staten eier egne forskningsinstitutter, som gis direkte basisbevilgninger på 50% - 90% over statsbudsjettet, utenfor konkurranse. Dette er også noe som OECD påpeker i sin gjennomgang. De anbefaler at disse instituttene ("government laboratories" som Havforskningsinstituttet, NIFES, STAMI, SIMULA) også inkluderes i det samme som regimet som de private og markedsbaserte forskningsinstituttene (OECD rapporten s.30-31). Også innen helse- og omsorgsforskning tildeles en alt overveiende del av forskningsmidlene direkte til de regionale

¹ <http://www.oecd.org/norway/oecd-reviews-of-innovation-policy-norway-2017-9789264277960-en.htm>

helseforetakene, utenfor konkurranse. Det er verd å vurdere om forskningsmidlene som blir bevilget direkte til enkeltmiljø utenfor konkurranse, blir anvendt på mest effektive måte. Hvis disse forskningsmidlene også var konkurranseutsatt, som gjennom basisbevilgningsordningen eller andre konkurransearenaer i Forskningsrådet, ville en konkurrere om midlene i en transparent konkurranse etter gitte kriterier for kvalitet og relevans. FFA mener at åpen konkurranse sikrer at de beste forskningsmiljøene og de mest samfunnsnyttige prosjektene får finansiering, dvs at fellesskapet på den måten får størst samfunns effekt av forskningsmidlene. Produktivitet og effektivitet gjelder også i forskning.

Offentlig finansiering av forskning økes til 1,25% av BNP

FF mener at offentlig finansiering av forskning bør økes til 1,25% av BNP innen 2030, for en overgangsperiode. Begrunnelsen er at norsk næringsliv pr i dag er mindre forskningsaktivt enn næringslivet i våre naboland og dermed er den samlede forskningsaktiviteten lavere, med de konsekvenser det får for innovasjonstakt, omstilling og modernisering av både privat og offentlig sektor. Når det er sagt, viser en effektevaluering² av samarbeid mellom de teknisk-industrielle instituttene og industrien over en 10-årsperiode, at samarbeidet har bidratt til å øke verdiskapingen i industrien med 800 milliarder kroner i perioden. Summen utgjør 1,1% av den samlede verdiskapingen i industrien i perioden.

Økningen i forskningsbevilgningene bør gis en tematisk innretning mot de store samfunnsutfordringene som er prioritert i Langtidsplan for forskning og høyere utdanning. En kritisk faktor er at alle departementer tar ansvar for forskning og kunnskapsutvikling på sine områder, noe som ikke er tilfelle pr nå. Mange av sektordepartementene følger ikke opp Stortingets forskningsmål om å stimulere omstilling og fornying i offentlig sektor, modernisering av velferdssamfunnet, ny teknologi, konkurransedyktig næringsliv. KD og til dels NFD er unntak. Vi bruker formidabelt store midler i deler av offentlig sektor, men vi forsker urovekkende lite på de samme områdene. Det betyr at Norge investerer lite i å utvikle framtidens tjenester og løsninger på de samme områdene.

Figuren under, hentet fra Kunnskapsdepartementets budsjettproposisjon, viser tydelig hvilke departementer som ikke investerer i kunnskap for å utvikle framtidens tjenester og løsninger.

Tabell 5.2 Overslag over løyvingane til FoU over statsbudsjettet

Departement	Saldert budsjett 2017	Forslag 2018	Nominell endring 2017-2018	Reell endring 2017-2018	Prosentdel av totalt budsjett
Arbeids- og sosialdepartementet	310	317	7	-1	1,0
Barne- og likestillingsdepartementet	155	164	9	5	0,6
Finansdepartementet	139	137	-2	-5	0,3
Forsvarsdepartementet	1 170	1 200	30	0	2,2
Helse- og omsorgsdepartementet	4 818	4 965	147	23	3,0
Justis- og beredskapsdepartementet	121	123	2	-1	0,2
Klima- og miljødepartementet	961	1 030	69	45	9,9
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	1 324	1 109	-215	-249	0,6
Kulturdepartementet	206	218	12	7	1,6
Kunnskapsdepartementet	16 829	18 170	1 341	906	29,7
Landbruks- og matdepartementet	812	812	0	-21	4,4
Nærings- og fiskeridepartementet	4 845	3 781	-1 064	-1 189	34,9
Olje- og energidepartementet	1 054	971	-83	-110	3,1
Samferdselsdepartementet	344	369	25	16	0,5
Statsbankane	542	506	-36	-50	3,2
Utanriksdepartementet	1 467	1 509	42	4	4,1
Totalt	35 097	35 380	283	-622	4,14

²https://www.forskningsradet.no/no/Nyheter/Med_dei_tekniskindustrielle_forskningsinstitutta_inn_i_framtida/1254016289541

FFA mener at Stortinget bør stille krav til sektordepartementene om å bruke en gitt andel av store, langsiktige bevilgninger til forskning og innovasjon. Det betyr ikke tilsvarende økning bevilgninger, men en intern omfordeling til FoU, med den begrunnelse at investering i framtidens løsninger vil resultere i ny kunnskap og ny teknologi som vil skal være mer kostnadseffektiv enn dagens løsninger. Det trengs også en koordinering på tvers av departementer og etater som sikrer samordning og overføring av kunnskap og teknologi.

Denne tenkningen understøttes også av OECDs anbefalinger etter gjennomgang av det norske forsknings- og innovasjonssystemet.

Regjeringens forslag til kutt i den næringsrettede forskningen

I regjeringens budsjettforslag kuttes den næringsrettede forskningen med 50 mill til BIA og 50 mill til FORNY, begge virkemidler i Forskningsrådet som er grundig evaluert og viser å gi gode resultater i næringslivet. Også OECD peker i sin gjennomgang på at disse virkemidlene er velfungerende.

Kuttforslaget begrunnes med at økningen i BIA og FORNY i 2017 var en ettårig bevilgning under "Tiltakspakken", som nå tas bort igjen pga at den økonomiske situasjonen ser lysere ut. FFA mener at dette er en svært kortsiktig tekning. Forskning og innovasjon er langsiktig og trenger forutsigbarhet for å gi resultatet, også forskning i næringslivet. Næringslivets utfordringer mot innovasjon, omstilling og utvikling av nye næringer og bedrifter, er ikke over. Vi anmoder Stortinget om å opprettholde trykket på de næringsrettede virkemidlene i Forskningsrådet og reversere kuttforslaget i BIA og FORNY i regjeringens budsjettforslag.

Vi fikk i høringen også spørsmål om den norske finansieringsmodellen for næringsrettet forskning skiller seg vesentlig fra andre lands forskningsfinansiering. Noe av svaret ligger i beskrivelsen av det norsk næringslivet som i gjennomsnitt mindre forskningsaktivt enn næringslivet i andre europeiske land, og særlig våre naboland. Vår næringsstruktur med mange små og mellomstore bedrifter og med mange bedrifter innenfor bransjer som tradisjonelt har vært lite forskningsintensive, gjør at den private investeringen i forskning og innovasjon er vesentlig lavere i Norge. Derfor må, som vi har foreslått over, offentlige myndigheter i en overgangsperiode stimulere næringslivet til mer forskningsaktivitet, for eksempel gjennom BIA og FORNY.

Det norske FoU-systemet har også andre karakteristika, bl.a. er mangfoldet av forskningsinstitutter som driver anvendt forskning og deres lave basisbevilgning et særtrekk. Dette er også godt beskrevet i den nevnte OECD-rapporten s. 26-34, oppsummert s.33-34.

Vi takker for denne muligheten til presisering og viderefører gjerne dialogen hvis det er ønskelig.

Vennlig hilsen

Agnes Landstad
Daglig leder

T: +47 91 54 66 10

E: agnes.landstad@abelia.no